

Aihe: Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulain muuttamisesta

Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asiassa.

Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan tehtäväksi uusiutuvan energian RED III -direktiivistä johtuvat muutokset. Jatkossa uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvän hankkeen ympäristövaikutusten arviointi ja Natura-arviointi olisi aina suoritettava yhdessä. Jos uusiutuvan energian hankkeessa toteutettaisiin tarvittavia lieventäviä toimenpiteitä, EU:n luonto- ja lintudirektiivien eräiden säännösten tarkoittamien suojeltujen lajien mahdollista tappamista tai häiritsemistä ei pidettäisi tahallisenä. Lisäksi EU:n luonto- ja lintudirektiivien eräisiin säännöksiin kytkeytyvää erittäin tärkeän yleisen edun käsitettä tarkennettaisiin niin, että uusiutuvan energian hanke kuuluisi aina sen piiriin.

Luonnonvarakeskus toteaa asiasta seuraavaa:

Natura-arvioinnin ja YVA-menettelyn yhdistäminen

Luonnonvarakeskus toteaa, että ympäristövaikutusten arvioinnin ja Natura-arvioinnin yhteiskäsittely sujuvoittaisi hankkeiden valmistelua, mutta Luonnonvarakeskus näkee haasteellisena sen, että uudistuksen myötä poistuisi mahdollisuus vaatia täydennyksiä selostusvaiheessa. Luonnonvarakeskus painottaa, että kaikki merkittävät vaikutukset Natura 2000 -alueen luonnonarvoihin tulee tulla riittävällä tavalla arvioituksi. Tällä hetkellä ei ole valtakunnallisella tasolla riittävää tai ajantasaista ohjeistusta tai ohjausta sille, millaisia selvityksiä uusiutuvan energian hankkeissa tulisi tehdä, jotta kaikki luontoarvot huomioitaisiin kestäväällä tasolla hankkeiden suunnittelussa. Tarvetta olisi alueelliselle suunnittelulle ja ohjaukselle uusiutuvan energian hankkeissa.

Lieventävät toimet

Uusiutuvaan energiaan liittyvän teollisen rakentamisen vaikutuksia lajistoon ei tunneta vielä tarpeeksi Suomen olosuhteissa. Niiltä osin, kuin tutkimustietoa on se osoittaa, että vaikutuksia voi olla ja ne voivat olla laajalle ulottuvia ja pitkäaikaisia. Eräiden säännösten tarkoittamien suojeltujen lajien mahdollista tappamista ja häiritsemisen tahallisuutta koskevan muutoksen osalta Luonnonvarakeskus pitää sitä ongelmallisena etenkin niiltä osin kuin se koskee uhanalaislajistoa. Uhanalaisen lajiston osalta ollaan käytännössä aina tilanteessa, jossa laajamittainen rakentaminen tai ympäristönmuutos uhkaa lajin suotuisan suojelun tasoa. Poikkeamisen edellytyksenä tulee aina olla, ettei se vaaranna lajin suotuisaa suojelutasoa eikä sille ole muuta ratkaisua.

Mainitut lieventävät toimet jäävät epämääräisiksi. Niiden pitäisi olla laadultaan ja voimakkuudeltaan riittäviä, jotta niillä voisi olettaa olevan lieventäviä vaikutuksia. Lisäksi ne pitäisi määritellä esim. asetuksessa. Haasteena on myös se, että uusiutuvaa energiaa suunnitellaan laajoille alueille, usein Natura2000-alueiden läheisyyteen. Rakennettavien tuotantoalueiden vaikutuksia ei kuitenkaan tunneta vielä tarpeeksi, jotta monien Natura2000 alueista riippuvien lajien osalta lieventäviä toimia voitaisiin osoittaa varmojin perustein. Tutkimustiedon puute on haaste erityisesti Natura2000-alueiden ja niihin sidoksissa olevien lajidiirektiivissä lueteltujen riistalajien osalta.

Luonnonvarakeskus näkee haasteellisena myös sen, että mikäli elinympäristön muutos on syynä haitallisten vaikutusten ilmenemiseen, ei lieventäviä toimenpiteitä ole välttämättä mahdollista tehdä jälkikäteen. Sillä rakentaminen on luonteeltaan pitkäaikaista ja elinympäristöjen palautuminen hidasta. Toiminnallinen luontokato, elinympäristöjen heikentyminen ja häviäminen ovat suurimpia uhkia luonnon monimuotoisuudelle ja edistävät lajikatkoa. Häiriöttömät, ympäristöt ovat kriittisen tärkeitä monille suojelluille lajeille.

Uusiutuvan energian hankkeet ja yleinen etu

Erittäin tärkeän yleisen edun käsite on juridisesti tulkinnan varainen etenkin, kun ei ole olemassa tutkittua tietoa, joka vahvistaisi yksiselitteisesti uusiutuvien energiamuotojen palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta. Yleisen edun käsitteen ei siten voi olettaa koskevan koko valtakunnan aluetta vaan joitakin erillisiä tapauksia. Määrittelyn kaikki juridiset kerrannaisvaikutukset tulee selvittää. Uusiutuvan energian rakentamisen sisällyttäminen aina yleisen edun piiriin on luonnonsuojelun kannalta ongelmallista. Tämä johtaisi tilanteeseen missä rakentaminen olisi suoraan poikkeusluvan alaista toimintaa. Lajisuojaus ei olisi ohjaava peruste energian rakentamiselle suojellun lajin elinympäristöön. Tulee myös huomioida, että uusiutuvan energian rakentaminen tulee tulevaisuudessa olemaan massiivista hankkeiden suuren määrän sekä niiden vaatimien isojen pinta-alojen takia. Siten uusiutuvan energian rakentaminen tulee vaikuttamaan ympäristöön aivan eri volyymillä kuin aikaisemmin.

Luonnonvarakeskus ei näe riittäviä perusteita toteuttaa artiklan 16 f mukaisia muutoksia esitetystä aikataulusta, sillä on mahdollista, että ns. lieventävien toimenpiteiden toiminnallisuudesta ei välttämättä ole riittävästi tutkimustietoa. Luonnonvarakeskus pitää uusiutuvan energian käytön edistämistä tärkeänä keinona Suomen ja EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Samalla Luke kuitenkin näkee, että tällä hetkellä uusiutuvan energian suunnittelu ei ole kestävällä tasolla, sillä kaikkien vaikutusten arvioimiseksi ei ole riittävästi tutkimustietoa. Uusiutuvan energian rakentaminen ei saa heikentää luonnonsuojelullisia tavoitteita kuten monimuotoisuuden edistämistä ja lajikadon torjuntaa. Näin ollen Luonnonvarakeskus näkee, että lakimuutos saattaa heikentää luontoarvoja ja uhata suojeltujen lajien suotuisan suojelun tasoa.

1. Teksti alkaa sivulta 3